

N:o 192.

Af herr **W. T. Lundgren**, om ändring af §§ 13, 14, 16, 17, 19, 25, 26 riksdagsordningen.

Med anledning af Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag afåtna nådiga proposition, angående ändrade bestämmelser för rösträtt vid val till Riksdagens Andra Kammare, får undertecknad väcka följande motion.

Den kongl. propositionen är ett uttryck för en inom landet rådande mening, att nu gällande stadganden angående valrätt icke längre äro tidsenliga, men har ändock icke kunnat vinna obetingad tillslutning från något håll. Allra minst kunna de, som i en lugn utveckling vilja se statens lycka befordras, finna sig tillfredsställda med en ändring, hvars närmaste följd skulle blifva, att de, som genom den politiska rösträttens utsträckning till likhet med den kommunala fått sina önskningar uppfyllda, skulle anse sig oförhindrade att genast derefter börja nya agitationer för ännu mera vidtgående fordringar.

Med kännedom om dessa i tidningar och på möten öppet och oförbehållsamt uttalade planer, har undertecknad ansett sig böra våga försöket att framlägga ett förslag, afsedt att om möjligt motverka fortsatta agitationer för genomförande af s. k. *allmän rösträtt*, detta fantasifoster, som icke existerar i verkligheten och aldrig kan blifva verklighet, åtminstone icke så länge kvinnor, barn, dårar, fångar, fattighjon m. fl. måste sakna rösträtt.

Skulle det lyckas att öfvertyga de nu missledda om det fruktlösa uti eftersträfvandet af s. k. *allmän rösträtt*, borde det också vara möjligt att för dem, som nu hysa och uttala en afvikande mening, göra klart, att det aldrig kan blifva med svensk rättsuppfattning öfverensstämmande, att den,

som icke med ett öre bidrager till betalning af statens utgifter, skall kunna påräkna eller få rätt att deltaga i riksdagsmannaval, hvilken rätt ju, enligt § 19 riksdagsordningen, skulle blifva ungefär detsamma som valbarhet, d. v. s. delaktighet i Riksdagens rådplågningar i rikets angelägenheter.

Då denna motion alltså vill fastslå principen, att för erhållande af valrätt erläggande af skatt till stat och kommun göres till oeftergifligt vilkor, skiljer sig förslaget från det kongliga derutinnan, att skattebeloppets storlek icke spelar någon rol. Det kan få vara huru obetydligt som helst, och då kan detta vilkor icke heller få anses betungande.

Med antagandet af denna grundsats blifva bestämmelserna angående valrätten helt och hållet oberoende af eventuella ändringar i skattelagstiftningen, föreslagna upphöjandet till grundlag af vissa delar af kommunallagen kan undvikas, och derigenom skulle denna del af den kongl. propositionen bortfalla.

En obestriddligen riktig anmärkning mot den nu gällande rösträttsgrunden har varit, att dess s. k. *pennningstreck*, i synnerhet vid tiden för den nuvarande riksdagsordningens tillkomst, kunde sägas mellan personer på ömse sidor af detta streck göra en åtskilnad, som icke motsvarades af någon verklig olikhet beträffande kunskaper och andra personliga egenskaper, erforderliga för ett sjelfständigt omdöme i medborgerliga frågor till den utsträckning, som behöfde tagas i anspråk för ett klokt utöfvande af valrätten.

Denna motion är deremot i hufvudsak grundad på *personlighetsprincipen*, hvilket, oberäknadt hvad redan i det föregående här anförts, bevisas deraf, att i de allra flesta fall, der valrätt måste fränkännas, anledningen dertill ligger i de uteslutnas egna åtgöranden.

I detta sammanhang torde böra närmare angifvas orsaken dertill, att i detta förslag personlighetsprincipen icke fått den tillämpning, som från flera håll påyrkats, hvilka ansett den vid förra årets riksdag beslutade utsträckning af värnpligten utgöra talande skäl för s. k. allmän rösträtt och till och med för införande *genast* af politisk rösträtt, grundad på den kommunala.

Bifall till dessa yrkanden skulle följaktligen leda dertill, att vid riksdagsmannaval från och med år 1904 skulle tillgodonjutas politisk rösträtt på grund af en värnpligt, som icke till sin fulla utsträckning fullgöres förr än år 1913.

Anspråket att *redan nu* skörda politiska frukter af en värnpligt, *hvars utsträckning ingen enda valman under de fyra första åren af en ny valordnings tillämpning fått i ringaste mån vidkännas*, har härigenom visats vara obefogadt.

Det återstår likväl att visa, att efter utgången af de 12 år, som beräknats för fullt genomförande af den utsträckta värnpligten, denna pligt icke heller då kan i och för sig åberopas såsom tillräcklig grund för förvärfvande af politisk rösträtt.

I upprörda tider, då i synnerhet de smärre och svagare staternas frihet och sjelfständighet hotas, står äfven individens säkerhet på spel. Det gäller då för honom att försvara eget lif, frihet och egendom på samma gång han bidrager till rikets försvar, och han kan icke sägas vara duglig dertill, om han ej tillegnat sig största möjliga färdighet i vapens bruk och öfriga med krigföring förenade uppgifter, och därför är det såväl i eget intresse som i statens, som de värnpligtige måste genomgå såväl rekrytskolan som repetitionsöfningarne.

Det måste vara allmänt bekant, att regering och Riksdag vid planen för den nya härordningen sökt träffa sådana anordningar, hvaraf de värnpligtige kunna draga praktisk nytta äfven under sin enskilda verksamhet, och vid sådant förhållande kunna de militära öfningarne på statens bekostnad med fullt skäl betecknas såsom en vigtig länk i ungdomens uppfostran, icke minst vigtig derigenom, att flera månaders samarbete mellan representanter för olika samhällsklasser under god ledning måste för dem, som hafva mest att lära af det goda, vara välsignelsebringande. Den fysiska utbildning, som de militära öfningarne skola skänka, bör icke heller lemnas ur räkningen.

På dessa skäl måste det vara berättigadt att påstå, att fullgörandet af värnpligten medför en verklig fördel och icke en uppoffring, som berättigar till särskild ersättning i form af politisk rösträtt. De, som på andra skäl erhålla sådan rätt, skulle då få anledning till klagomål.

Den officiella statistiken upplyser, *dels* att af de nu röstberättigade hafva på landsbygden något öfver 5 proc., men i städerna öfver 42 proc. genom underlåtenhet att betala utskylder sjelfva beröfvat sig rösträtt, *dels* att af de kvarvarande valmännen endast 35,5 proc. på landsbygden och 56,8 proc. i städerna begagnat sig af denna rätt.

Häraf framgår med all önskvärd tydlighet, att utskylders ordentliga erläggande fortfarande måste göras till vilkor för åtnjutande af rösträtt, samt att icke alla valberättigade insett eller velat fullgöra den från ett fosterländskt intresse oskiljaktiga pligten att sin valrätt utöfva.

Denna rätt och dermed förenade pligt kan och bör icke påtvingas någon, och deraf har föranledts förslaget, att de i öfrigt behöriga skola anmäla sig för erhållande af valrätt, millionären såväl som den mindre lyckligt lottade, den högt stälde såväl som den i mera anspråkslösa vilkor

verkande medborgaren, och bör denna anmälan ske årligen, emedan ändrade förhållanden kunna inträda. Härigenom åstadkommes också en likhet mellan valmän i alla olika lefnadsställningar. Den ringa afgiften kan icke för någon verka afskräckande, men medför fördelen af en statistisk kontroll till ledning för eventuel framtida utveckling på detta område.

På detta sätt kunna valmännen, hvar inom sina distrikt, sägas bilda en *rösträttsförening* med möjlighet att, om så skulle ifrågakomma, äfven på annan tid än vid valtillfällena sammanträda för att såsom myndige män afhandla allmänna frågor till skilnad mot de föreningar, organisationer eller sällskap, som egentligen tillkommit för ekonomiska syften, men öfvergå till politisk verksamhet och alltför ofta tvinga minoriteten till arbetslöshet med deraf följande svältperiod för medlemmar och deras familjer i förening med ett fullständigt uppgifvande af mångas sjelfbestämmelserätt. De, som underkasta sig ett sådant förtryck, hafva i sjelfva verket gjort sig omyn-diga och olämpliga såsom valmän.

Fäderneslandet och familjen representera de högsta jordiska intressen, hvilka således böra företrädesvis betraktas ur ideel synpunkt, såsom också de gjort, hvilka vid arbetet för rösträttens utsträckning, med förkastande af penningstrecktet, yrkat tillämpning af *personlighetsprincipen*, men på denna kan anspråket på *lika rösträtt* icke grundas.

Ingen kan hafva något att anmärka mot den kommunala röstskalan i det afseendet, att icke alla der hafva lika rösträtt, och det kan icke visas, att likhet är mera berättigad i fråga om politisk rösträtt. Att hos oss någon åtskilnad hittills icke funnits, lärer icke såsom skäl för fortfarandet deraf kunna åberopas af dem, som icke äro belåtna med det nuvarande, utan påyrka ändring.

Icke heller kan för den lika rösträtten åberopas allmän gällande regel i de länder, från hvilka den s. k. allmänna rösträtten önskas im-porterad.

Det torde därför såsom en följdriktig tillämpning af personlighets-principen kunna fastslås, att den person, af hvars kunskaper, begåfning eller erfarenhet det allmänna kan vänta och draga mera nytta än af andras, också bör tillerkännas något företräde framför andra, och detta så mycket hellre som personens samhällsställning, på sätt denna motion vill närmare utvisa, vunnits genom ihärdigt arbete eller offentligt förtroende och erkän-nande.

När hänsyn tages dertill, att äfven i andra afseenden de enskildes rätt bör stå i skäligt förhållande till skyldigheterna, är det följaktligen rättvist att, eftersom rösträttsfrågan icke uteslutande är en idealfråga, de

personer, hvilkas bidrag till statens kassa äro vida större än flertalets, också tillerkännas någon högre rösträtt, likasom fallet är i kommunerna och i utlandet.

I denna motion har emellertid följts det kongl. förslaget genom att endast tillstyrka *en* tilläggsröst, hvilket måste vara billigt i jämförelse med de utländska förebilder, der större röstetal förekommer.

Genom förslaget om röstlängdens upprättande och justering så långt före den tid, då riksdagsmannaval i regeln förekomma, har åsyftats att minska antalet besvärsmål, på samma gång som kontrollen öfver utskylderna torde kunna blifva mer effektiv och mindre klandrad i följd af ändringen beträffande det s. k. utskyldsstreet.

I fråga om indelning i valkretsar af de städer, som hafva att utse mer än en riksdagsman, har motionen intagit samma ståndpunkt som den kongl. propositionen, då giltiga skäl icke torde kunna anföras till bevis, att dylika valkretsar skulle mindre än småstäder och domsagor kunna träffa sitt val.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställes vördsamt,

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts proposition icke kunnat oförändradt godkännas, måtte i grundlagsenlig ordning besluta angående ändring af §§ 13, 14, 16, 17, 19, 25, 26 riksdagsordningen i enlighet med härvid fogade förslag.

Skulle konstitutionsutskottet finna anledning att i något afseende ändra formuleringen, anhålles att så måtte ske.

Strömstad den 15 april 1902.

W. T. Lundgren.

Förslag

till ändrad lydelse af §§ 13, 14, 16, 17, 19, 25, 26 riksdagsordningen.

Riksdagsordningen:

§ 13.

Lika med Kongl. Maj:ts proposition till denna Riksdag.

§ 14.

1. Valrätt tillkommer inom den kommun, der han mantalsskrifven är, en hvar svensk medborgare, som råder öfver sig och sin egendom, erlägger skatt till stat och kommun samt, efter uppnådda tjugufem års ålder, för sådan rätts erhållande skriftligen anmäler sig vid mantalsskrifning och erlägger en rösträttsafgift af 50 öre till kronan; dock ej någon, som vid mantalsskrifningstillfället häftar för under senaste kalenderåret förfallna utskylder till staten eller kommunen, ej heller värnpliktig, som icke fullgjort de honom före valtillfället åliggande värnpliktsöfningar.

Valrätt må ej heller tillerkännas den, som i enlighet med föreskrifterna i § 26 riksdagsordningen icke kan såsom riksdagsman godkännas.

Den, som efter flyttning från annan kommun — — — — — mantalsskrifven (i detta stycke lika med kongl. propositionen).

Blanketter till ofvannämnda anmälan tillhandahållas gratis på sätt som Konungen bestämmer.

2. En hvar valberättigad eger, der ej nedan i denna § annorlunda stadgas, en röst.

3. Två röster tillkomma dem, som enligt mom. 1 här ofvan skola ega valrätt och derjemte

a) aflagt mogenhetsexamen, eller

b) innehafva ordinarie anställning i statens eller kommunens tjänst, för hvars erhållande särskild examen fordras, eller

c) innehafva offentliga uppdrag eller kallelser såsom riksdagsman, ledamot af landsting, hushållningssällskap, kommunalmyndigheter, rådmän, nämndemän, eller

- d) innehafva befattning i statens eller kommuns tjänst, med hvilken uppbörd är förenad, eller
- e) ega fastighet till taxeringsvärde af minst 35,000 kronor, eller
- f) erlägga skatt för årsinkomst af minst 3,000 kronor.

§ 16.

Lika med kongl. propositionen.

§ 17.

Vid såväl elektors- som riksdagsmannaval vare den, som erhållit de flesta rösterna, lagligen vald, och skilje lotten emellan dem, som erhållit lika röstetal.

Vid dessa val skola till efterrättelse tjena de för riksdagsmannaval inom kommunerna för hvarje år upprättade särskilda röstlängder, i hvilka uppföras de, som enligt § 14 mom. 1 vid mantalsskrifning anmält sig för erhållande af valrätt och i särskild kolumn den enligt mom. 3 af nyssnämnda § tillerkända tilläggsröst.

Senast inom en månad efter hvarje mantalsskrifning låte å landet kommunalstämmans ordförande och i stad magistraten hålla röstlängden, hvarom nu sagts, för granskning tillgänglig under minst fjorton dagar, och varde underrättelse härom i kyrkan eller kyrkorna kungjord, så ock i stad, der så ske kan, i der utkommande tidning införd.

Anmärkning mot röstlängden skall, för att komma under pröfning, inom fjorton dagar efter nyssnämnda granskningstids slut, skriftligen ske å landet hos kommunalstämmans ordförande och i stad hos magistraten, allt i två exemplar, af hvilka det ena, med åtecknad bevis om det andras ingifvande, till inlemnaren återställes.

Angående uppbörd och redovisning af rösträttsafgift, äfvensom hvad i öfrigt vid och efter mantalsskrifning, med anledning af här gifna stadganden iakttagas bör, derom förordne konungen.

§ 19.

Lika med kongl. propositionen.

§ 25.

Lika med kongl. propositionen.

§ 26.

Riksdagsmannabefattning kan endast af svensk medborgare utöfvas.
Ej må såsom riksdagsman godkännas:

a) }
b) }
c) } lika med nu gällande riksdagsordning.
d) }
e) }

f) den som blifvit minst tre gånger bötfäld för fylleri, slagsmål eller annat störande af allmän ordning.